№ 91 Շաբաթ Օգոստոսի 15: 1887 Շաբաթ Օգոստոսի 15 № 91

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction ‹Mschak›.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի. Կ. Այվազովսկու յօբելեանը. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գրական մրցանակաբաշխութիւն. Մետաքսի առևտուրը Նուխում. Նամակ Մեծ-Ղարաքիլիսայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մեծ հրդեհ Իւսկիւտարի մէջ. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Ի. Կ. ԱՅՎԱԶՕՎՍԿՈՒ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

„Մշակի“ № 89-ի մէջ տպված գեղեցիկ նամակից ընթերցողը իմացել է արդէն, որ ներկայ Թւի սեպտեմբերի 27-ին տօնվելու է Պետերբուրգի գեղարուեստների ճեմարանում մեր աշխարհահռչակ նկարիչ Յովհաննէս Այվազօվսկու յիսնամեայ յօբելեանը:

Այվազօվսկի զրիմցի Հայ է և Հարազատ եղբայր հանգուցեալ Գաբրիէլ եպիսկոպոս Այվազօվսկու: Ծնվելով Ղրիմում և բնածին ընդունակութիւն ունենալով դէպի նկարչութիւնը, Այվազօվսկի ամենափոքր հասակից արդէն ջանում էր նկարել ծովը, որի վէհ տեսարանը իր մատաղ հասակից անդադար աչքի առջև ունենալով, նա հետզհետէ զարգացրեց իր հանճարը այդ բնական տարրի ներգործութեան տակ: Ծովեզրեայ երկրի զաւակ, Այվազօվսկի որպէս նկարիչ՝ ծովի նկարիչ (մարինիստ) դարձաւ: Նա ունի թէև գեղեցիկ նկարներ, որտեղ ծովը ներկայացրած չէ, բայց նրա այն պատկերները, որոնց վրա ծով կայ,— աննման են: Նա ներկայացնում է ծովը զըլխաւորապէս մրրկալի, փոթորկալի դրութեան մէջ և գուցէ աշխարհիս երեսին ոչ մի նկարիչ չէ հասել այն ձիրքին, որին հասել է մեր նկարիչը՝ ծովի ջրի բնական թափանցկութիւնը ներկայացնելու: Յիսուն տարի է արդէն որ Այվազօվսկի, ծովի այդ սիրահարը, նկարում է և նրա նկարներին թիւ չը կայ: Շատ քիչ է պատահում տեսնել մի նկարչին, որ Այվազօվսկու պէս շուտ նկարէր. ահագին նկարը նրա հանճարեղ վրձինի տակից պատրաստ է դուրս գալիս մի օրում, մի քանի ժամում:

Զարմանալի երևոյթ. մինչդեռ Հայոց ազգութիւնը մինչև այժմ չէ արդիւնաբերել գիտութեան և գեղարուեստի ասպարիզում ճշմարիտ աշխարհահռչակ, համաշխարհային հանճարներ, նոյն ազգութիւնը արդիւնաբերել է մի նկարչին, որի հանճարը յայտնի է ամբողջ աշխարհի բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներում:

Այդ է պատճառը որ Այվազօվսկու յօբելեանի տօնելը ոչ թէ միայն Հայերին է պատկանում, մինչև անգամ ոչ թէ միայն համառուսական է, այլ այդ յօբելեանը տիեզերական, համաշխարհային տօնախմբութեան բնաւորութիւն կունենայ, որովհետև Այվազօվսկու վրձինը յայտնի է ոչ թէ միայն իր հայրենակիցների և ամբողջ Ռուսաստանի մէջ, բայց և ամբողջ աշխարհում:

Եւ մինչև որ սեպտեմբերի 27-ին, ինչպէս և ասում է Պետերբուրգի մեր յարգելի թղթակիցը, կը տօնվի Այվազօվսկու յօբելեանը ամենափառաւոր կերպով, մինչև որ Ռուսաստանի և եւրօպական երկիրների ամեն ծայրերից կուղարկվեն մեր հռչակաւոր յօբելեարին անթիւ հեռագիրներ, ուղերձներ և պարգևներ, մենք, Հայերս էլ, չը պէտք է անտարբեր մնանք դէպի այնպիսի տօնախմբութիւն, որի հեղինակը, ինչպէս ասում է Պետերբուրգի Հայերի ուղերձը՝ մեր մարմինն ու արիւնն է....

Ցանկալի է որ Անդրկովկասեան Հայոց հասարակութիւնը մասնակցէր սեպտեմբերի 27-ի տօնախմբութեան, ցանկալի է որ մեր երկրի Հայաբնակ քաղաքներն էլ, ինչպէս Թիֆլիս, Երևան, Բագու և այլն ողջունէին իրանց կողմից, կամ առանձին յանձնաժողովների, կամ քաղաքային դումայի միջնորդութեամբ Այվազօվսկու փառաւոր գեղարուեստական գործունէութեան յիսուն տարվայ լրանալը:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Մեր լրագրի անցեալ համարներից մէկում հրատարակեցինք հանգուցեալ Յովսէփ Իզմիրեանցի կտակի Գործադիր-Մնայուն յանձնաժողովի ազդը, որով յայտնվում է, թէ 1888 թւին ս. Թարգմանիչների տօնի օրը, պէտք է կատարվի Իզմիրեանցի կողմից հաստատված Գրական Մրցանակաբաշխութիւնը: Այս տարի արդէն Պօլսի Պատրիարքարանի մէջ կատարվել է այդ հանդէսը, ներկայութեամբ Պատրիարքի, բազմաթիւ երեսփոխանների և Գործադիր-Մնայուն յանձնաժողովի անդամների: Ինչպէս երևում է այդ յանձնաժողովի մեզ ուղարկած տեղեկութիւններից, հանդէսի ժամանակ տ. Գ. Նորատունկեան կարդաց մի տեղեկագիր Իզմիրեանի այդ կտակի մասին, որի գլխաւոր կէտերը, համաձայն յանձնաժողովի խնդրքի, հարկաւոր ենք համարում հաղորդել ընթերցող հասարակութեանը: Յովսէփ Իզմիրեան 1874 թւի ապրիլի 15-ի իր կտակով դրել է Պօլսի Պատրիարքարանի տրամադրութեան ներքոյ 20,000 րուբլի, սահմանելով, որ այդ գումարի տոկոսի կէսը տարեւց տարի տրվի իբրև մրցանակ՝ ազգային գրականութեան և պատմութեան վերաբերեալ արժանաւոր երկասիրութիւնների հեղինակներին, իսկ միւս կէսը յատկացնվի Կարնոյ կամ Մուշի մէջ հայ օրիորդական մի վարժարանի: Ազգային ժողովը այդ կտակի գործադրութիւնը յանձնեց կենտրօնական վարչութեան, իսկ այդ վերջինը կազմեց մի առանձին յանձնաժողով՝ այդ կտակի գործադրութեան համար: Յանձնաժողովի տեղեկագրից երևում է, ի միջի այլոց, հետևեալը. 1877 թւին Վահան վարդապետ Բաստամեանին տրված է 500 րուբլի մրցանակ նրա «Մխիթար Գօշի դատաստանագրքի» վերաբերեալ աշխատութեան համար: 1879 թւին մըրցանակի արժանի աշխատութիւն չը գտնելով, տըպագրված է Մովսէս Խորենացու պատմութիւնը և հոգացված է Ագաթանգեղոսի տպագրութեան ծախքի մի մասը՝ յօգուտ Թիֆլիսի Հայերէն Գրքերի հրատարակութեան: 1881 թւին առաջարկված աշխատութիւններից մրցանակի արժանացան Հ. Ղևոնդ Ալիշանի «Շիրակը» և Նորայր Բիւզանդացու «Հայկական բառաքննութիւնը», որոնցից առաջինը ստացաւ 1,000 ֆրանկ մրցանակ, իսկ երկրորդը 500 ֆրանկ: 1883-ին մրցանակի արժանի աշխատութիւն չը գտնելով՝ տպագրվեցան Աստղիկի և Ղևոնդ վարդապետի պատմութիւնները: Այս տարի մրցանակ տրվել է երկու անձանց, առաջինը՝ 35 ոսկի՝ Մանուէլ Միրախորեանին նրա «Նկարագրական ուղևորութիւն ի հայաբնակ գաւառս» աշխատութեան համար, իսկ երկրորդը՝ 25 ոսկի՝ Յակովբ Ալլահվերդեանին նրա «Ուլնիա» անունով գրքի համար: Հետևելով Իզմիրեանի կտակի գործադրութեանը՝ յօգուտ հայ գրականութեան ծաղկմանը, յանձնաժողովը հրաւիրում է այն հեղինակներին, որոնք ազգային լեզուաբանութեան և պատմութեան վերաբերեալ աշխատութիւններ ունեն, և որոնք ցանկանում են մասնակցել 1888 թւի մրցանակաբաշխութեանը, շտապեն ուղարկել իրանց աշխատութիւնները մինչև առաջիկայ յունվար ամսի սկիզբը, Կ. Պօլիս, հայոց Պատրիարքի անունով:

ՄԵՏԱՔՍԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ ՆՈՒԽՈՒՄ

Միջին թւով իւրաքանչիւր տարի Նուխուց դուրս է գալիս 4,000—4,500 փութ մետաքս: Այդ քանակութիւնից 1,200 փութ պատրաստի ուտօկ է (ոլորված), որը կազմում է առաջին տեսակը և վաճառվում է այստեղ փութը 300—400 ր.: Երկրորդ տեսակից 800—1,000 փութ, որի փութը վաճառվում է 180—200 ր., իսկ երրորդ տեսակը, որ չ ա ր ա ք ա յ է ասվում և պատրաստվում է հասարակ գործարաններում, վաճառվում է 160—180 ր. փութը:

Առաջին տեսակից տեղիս երեք շոգեմեքենաւոր գործարանատէրերը տարեկան մօտաւորապէս 600 փութ իրանք են անմիջապէս ուղարկում Մօսկվա կամ Մարսէյլ, իսկ մնացեալը վաճառականների միջոցով է ուղարկվում կամ Մօսկվա և կամ Կ. Պօլիս: Ինչպէս բրդի, այնպէս և մետաքսի առևտուրը այստեղ ընթանում է կոյր մրցութեամբ: Վաճառանոցի հանգամանքի և տրամադրութեան վրա ուշադրութիւն դարձնող չը կայ: Առևտրի գլխաւոր շարժառիթը կազմում է անմիտ հ ե տ և ո ղ ո ւ թ ի ւ ն ը:

Այդ անմիտ հետևողութեան չափ չը կայ: Շատ անգամ հէնց գիտութեամբ գները բարձրացնում են, որ հակառակորդին ստիպեն յետ կանգնելու: Բերենք մի օրինակ:—Ներկայումս Մարսէյլում Նուխու մաքուր բօժօժի քիլօն ծախվում է 7 ֆր. 25 սանտիմ (16 քիլօն մօտաւորապէս մի փութ է)—որ փութի հաշւով լինում է 52 ր. 20 կ., իսկ այստեղ—մեզանում նոյն բօժօժի փութը նստում է 58 ր., որի վրա աւելացնելով ճանապարհածախքը և կոմիսիի ծախքերը 6 ր. կարժենան այս տարվայ տեղիս գնած բօժօժները Մարսէյլում 64 րուբլի:

Սովորաբար 5 փութ բօժօժից մի փութ մետաքս է գոյանում. հետևաբար նոյն բօժօժից Մարսէյլում պատրաստած մետաքսը մի փութի մէջ 60 ր. էժան է նստում, քան թէ տեղիս պատրաստածը, դեռ մի կողմ թողնենք այն զգալի առաւելութիւնը, որ ունենում են այնտեղի կատարելագործված մեքենաներում պատրաստած մետաքսները: Ի՞նչ կարծիք, որ Մարսէյլի գործարանատէրերը ոչքան որ մաքս վճարելու լինեն, այնու ամենայնիւ մեծ աջողութիւն և օգուտ կունենան պատրաստած մետաքսը Մօսկվա ուղարկելով, քան թէ այստեղի վաճառականները և գործարանատէրերը... Եւ չը նայած դրան, այժմ մեզանում 58 րուբլիով կատաղաբար խլում են միմեանցից այդ բօժօժը:

Այս անմիտ մրցութեանը ոչ պակաս մասնակցում են նաև չթեղէնի առևտրով պարապվող վաճառականները: Մետաքսեղէնների առևտրականները շատ անգամ փոխանակ փող բերել տալու Մօսկվայից, փոխարինաբար վերցնում են չըթեղէններ վաճառող վաճառականներից, Մօսկվայում վերադարձնելու պայմանով: Երկու կողմի համար էլ այդ փոխարինութիւնը շատ նպաստաւոր է, որովհետև մետաքսի առևտրականին փող միշտ հարկաւորվում է տեղս, իսկ չթեղէնի վաճառականին այնտեղ՝ Մօսկվայում, պարտքը վըճարելու համար: Սրանով գործը չէ վերջանում: Չըթեղէնի վաճառականը չէ ուզում, որ իր փողով մետաքսի առևտրականին օգուտ տուած լինի. «ինչու իմ փողով նա մետաքս առնէ, ուղարկէ, և ոչ թէ ես»—այսպէս մտածելով չթեղէնի վաճառականը փոխանակ փող ուղարկելու Մօսկվա, առնում է մետաքս և մետաքս է ուղարկում, որպէս գի երկու կողմից շահված լինի.... Այս վերջին շահասիրական փափագը ինչպէս այստեղ, այնպէս և Մօսկվայի վաճառանոցում ունեցել և ունենում է իր վատ հետևանքը: Այստեղ մետաքս առնելու ժամանակ, նա առաջնորդվում է այն յոյսով թէ, եթէ ուրիշները փութում աշխատելու լինեն 20—30 ր., իսկ ինքը՝ 10—15 ր., այնու ամենայնիւ ինքը շահված պիտի համարէ իրան, որովհետև առանց էն էլ փող պիտի ուղարկէ Մօսկվա. այսպիսով շատ էլ գլուխ չէ դնում գործին: Ուրիշները ժամերով սակարկութիւն են անում, որ մի քանի կոպէկ պակասով առնեն, իսկ սա առանց նայելու, շուկայի գնից էլ գիտութեամբ մի բան աւել է տալի, որ համ մեծ քանակութեամբ առնէ, համ էլ, որքան կարելի է, կարճ ժամանակամիջոցում: Առնելուց էլ, իբրև գործին անծանօթ, խտրութիւն չէ կարողանում դնել լաւ և վատ պատրաստած մետաքսի մէջ, եթէ դնում էլ է, շատ քիչ. 30—50 ր. տարբերութիւն ունեցող մետաքսը՝ 5—10 ր. տարբերութիւնով է առնում:

Այս զգալի վնասին յաճախ ենթակայ լինելով, մետաքս պատրաստող գործարանատէրերը ստիպված են լինում օրից օր ապրանքը ցածրացնել, վատացնել.... Այդ բանին շատ անգամ նպաստում են նաև իրանք՝ միտական մետաքս առնողները: Ահա թէ ինչպէս: Մրցութեան շնորհով 180 ր. մետաքսը առնվում է 190 ր., իսկ 150 րուբլիանոցը՝ որը առաւել վատ է լինում, քան չարաքան,—180 ր.: Առաջին դէպքում գործարանատէրը փութում վաստակում է 10 ր., իսկ երկրորդ դէպքում՝ 30 ռուբլի [illegible] ձեռնտու է երկրորդ տեսակից պատրաստելը. իսկ ինչ վերաբերում է մետաքս առնող վաճառականներին, սրանք այդ երկրորդ տեսակի առնելը նրա համար աւելի են գնահատում, որ առնում են, խառնում լաւ տեսակի հետ և լաւի գընով վաճառում: Խաբեբայութիւնը ծածկվում է հակ կապելու ճարպիկութեան մէջ. այդ վատ տեսակը հակի մէջ այնպէս են յարմարեցնում, որ ոչ վերևից և ոչ ներքևից նկատելի չէ լինում....

Մօսկվայում մետաքս առնելիս, սովորաբար, հակի գլխից մի կամ երկու մատօկ հանում, նայում ու այնպէս են գնահատում: Շատ անգամ բոլորովին էլ չեն նայում. գինը որոշելուց յետոյ, ուղարկում են ուղղակի գործարանը: Այս անմեղ հաւատից չարաչար օգուտ են քաղում մեր վաճառականները....

Բայց ինչ է լինում այդ խաբեբայութեան հետևանքը. այն՝ որ որոշեալ ժամանակից յետոյ Նուխու մետաքսը վատ համբաւ է վաստակում և այլ ևս այնպէս չէ վաճառվում յայտնի վաճառանոցներում, որպէս առաջ: Վաճառք տեղի չունենալով՝ տեղական մետաքսի գործարանատէրերը ստիպված են լինում գործը դադարեցնել....

Ոչ պակաս խայտառակութեամբ է ընթանում նաև այն մետաքսի առևտուրը, որը կատարվում է Մօսկվայում, տեղիս չթի առևտրականների գործակատարների միջոցով: Մետաքսը Մօսկվա ճանապարհելով՝ պարոնը գրում է գործակատարին. «ստանալուց աչխատիր շուտ ծախել, հակառակ դէպքում, դնել տուր այս ինչ մարդու ամբարում»:

Գործակատարը, պարոնի գրութեան համեմատ, աշխատում է, բայց իզուր: Նա գիտէ միայն չըթեղէնների վերաբերեալ անեկքները, ճարպիկութիւնները. մետաքս վաճառելու գործին ծանօթ չէ. ապրանքը լաւը վատից չէ կարողանում զանազանել, ինչպէս նաև իր պարոնը. մետաքս առնող չէ ճանաչում, չը գիտէ ում դիմի: Պարոնը չէ դադարում նամակներ գրելուց, անդադար կրկնելով որ շուտով ծախի:

Վերջապէս գործակատարը շուկայի գնից մի բան պակասով վաճառում է մետաքսը: Թէև իրանք էլ են վնասվում, բայց առաւել վնաս հասցրած են լինում մետաքսի միտական առևտրականներին, շուկայի գինը պակասեցնելով: Այլ ևս չենք խօսում այն խայտառակ թշնամանքների մասին, որ վաճառականները Մօսկվայում գործ են դնում միմեանց դէմ:

Նոյնն են անում և մետաքսի առևտրականները չթի առևտրականների վերաբերութեամբ: Հակառակորդ առևտրականներին ուղղակի վնասելու համար միջոցներ են որոնում: Իրանց զէնքով իրանց հետ կռւելու դիտաւորութեամբ, մետաքսի միտական առևտրականները առնում են Մօսկվայից 1,000 թօփ կտաւ, մի 500 թօփ չիթ և ուղարկում այստեղ իրանց գործակատարներին պատւիրելով՝ որ շուկայի գնից արշինը 1—2 կ. պակասով ծախեն.... Սրանով թէև իրանք ոչինչ օգուտ չեն ունենում, բացի վնասից, բայց գոււարճանում են նրանով, որ մեծ վնաս են պատճառած լինում չթի առևտրականներին.... Վերջինները, մուշտարիներին ձեռքից չը փախցնելու համար,

իրանք էլ սովոր են լինում վնասով ծախել: Ընթերցողին ենք թողնում այդ տեսակ երևոյթի հետևանքի մասին դատել և եզրակացութիւն կազմելը:

Դ.

ՆԱՄԱԿ ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ

Օգոստոսի 5-ին

Մեր միջնակարգ դասը համեմատաբար աւելի բաղդաւոր վիճակի մէջ է, թէև շատերը նոյնպէս պարտքից ազատ չեն, բայց և աջողութեամբ կարող են իրանց «կարպետը ջրից հանել»: Մօտիկ անցեալում դրանց նիստ ու կացի մէջ զգալի տարբերութիւն չը կար ստորին դասի համեմատութեամբ. նոյն աղքատիկ կեանքը, նոյն անշուք բնակարանը, աննշան բացառութեամբ: Բայց նպաստիչ հանգամանքների շնորհով, այսօր կեանքի պայմանները բաւական փոխված են. կենսական պահանջները աւելի բարդված. հին կեանքի պայմանների տակ ապրել՝ այլ ևս անհնար է: Թէև հնութիւնը դեռ երկար ժամանակ իր կնիքը չի կորցնի, բայց և այնպէս հետզհետէ մուտք է գործում նորութիւնը իր լաւ ու վատ կողմերով. այդ մանաւանդ զգալի է վերջին տասնեակ տարում: Ի՛նչ փոփոխութիւններ, զգալի թերութիւններ են նկատվում մեր կեանքում, (խօսքս միջին դասին է վերաբերում) այդ կը լինի ներկայ յօդուածիս նպատակը՝ համառօտակի: Փոքր ի շատէ վայելուչ բնակարանը կատարեալ պահանջ է դարձած. յարմարաւոր, լուսաւոր, կահաւորված (կիսաեւրօպական) բնակարանների թիւը զգալի կերպով աճում է. բայց այդ բաւական ճաշակով շինած բնակարանները կորցնում են իրանց գեղեցկութիւնը՝ ծուռ ու մուռ դասաւորութիւնից, որ գլխաւորապէս առաջանում է փողոցների անկանոնութիւնից: Կանոնաւոր փողոցները ունենալու պահանջ դեռ ևս չենք զգում. և հէնց այդ պատճառով պ. Փիրումեանցի օգտակար ձեռնարկութիւնը արգելքի հանդիպեց առաւելապէս շնորհով մեր ագահ հարուստների: Անցեալի համեմատութեամբ թէև մեր այժմեան բնակարանները պալատներ պէտք է համարել, միայն թէ սակաւ բացառութեամբ, պատշաճաւոր կերպով պահպանելու կարիքը դեռ չէ զգացվում. ցանկալի չափով ներքին բարեկարգութիւն, մաքրութիւն չէ նկատվում. ընտանեկան իրեղէնների, կահ-կարասեաց անկարգ, անճաշակ դասաւորութիւն, փոշիի թանձրը չեռտեր ամենուրեք, սարդի ոստայն անկիւններից շատերում, անմաքրութիւնից յատակը սևացած, ապակիները թափանցկութիւնը կորցրած, երբեմն զարշահոտութիւն այլ և այլ իրեղէններից, կեղտոտ երեխաներից,—ահա մեր բնակարանների մեծ մասի ներքին բարեկարգութիւնը: Հազարներ ծախսել, առողջապահական կանոններին փոքր ի շատէ համաձայն բնակարաններ շինել և այսպիսի վատ պայմանների մէջ ապրել, անմաքրութեան մէջ փտել, պղպականված օդ շընչել, վերին աստիճանի անհոգութիւն է և յատուկ միայն անտարբեր ասիացուն: Դա ապացոյց է որ մենք դեռ զուրկ ենք շնորհալի, նրբաճաշակ տանտիկիններից: Փոխանակ մօդայի, այլ և այլ տուրնիւրների վրա մտածելու, որոնք տարաբաղդաբար մուտք են գործել և մեր կեանքում, իգուր կրկնապատկելով մեր ծախսերը, որքան նպաստած կը լինէին մեր առողջութեանը, ընտանեկան բարեկեցութեանը՝ եթէ մեր կանայք փոքր ինչ պարտաճանաչ լինէին. քչերը միայն կարող են պարծենալ տնային կարգապահութեամբ և մաքրասիրութեամբ: Այդպիսիները գիւտաւոր աստղեր են մնում: Սակայն անարդարութիւն կը լինէր ասել, որ նրանք սիրում են պարապ կեանք. ընդհակառակն, տնային գործերում ժիր են. գզում, մանում, գործում, ամենապատւական խալիներ են պատրաստում.... Բայց և այնպէս անուշադիր են, անփոյթ են տան մէջ ցանկալի բարեկարգութիւն, մաքրութիւն պահպանելու մէջ, որ առանձին դժուարութիւն չէ, քանի որ աւելի ծանր գործեր են կատարում. այդ անհոգութիւնը պէտք է վերագրել նրան միայն, որ տնային բարեկարգութեան, մաքրասիրութեան և նրանից առաջացած մեծ բարիքների մասին դեռ ևս շատ ստոր աստիճանի վրա է գտնվում մեր հասկացողութիւնը: Նոյնը չէ կարելի ասել հագուստի, սպիտակեղէնի մասին. այստեղ երևում է փոքր ի շատէ թէ ճաշակ և թէ մաքրութիւն. սապոնի գործածութիւնը հետզհետէ մեծ չափեր է ստանում: Խօսելով մաքրութեան վրա, չենք կարող լռութեամբ անցնել և մի շատ զգալի պակասութեան մասին. դա բաղանիքն է, որի անհրաժեշտութիւնը դեռ չենք զգում. ունենք մի փոքրիկ բաղանիք, այն ևս տեղական զինուորների համար, որից օգտվում է ամենաաննշան փոքրամասնութիւն միայն: Եթէ հասկանայինք կաշուի մաքրութիւնը ինչ մեծ դեր է խաղում, որքան բարերար ազդեցութիւն է գործում մարմնի առողջութեան վրա, այնքան անտարբեր չէինք լինի և անուշադիր չէինք թողնի այդ կենսական հարցը, քանի որ մեզ չեն պակասում միջոցներ: Սխալվում են մեր դրամատէրերը նիւթական շահ չը նկատելով այդ ձեռնարկութեան մէջ. եթէ կանոնաւոր բաղանիք ունենայինք, նրանից օգտվելու կարիքը ինքն ըստ ինքեան կառաջանար և կարճ միջոցում ժողովուրդը կը հասկանար այդ օգտաւէտ հիմնարկութեան նշանակութիւնը:

Հնի համեմատութեամբ զգալի զանազանութիւն է նկատվում և ալրուստի մէջ. թէյը ամենուրեք արդէն սովորական է դարձած առաւօտ, երեկոյ, և դրանից անբաժան հաց ու պանիրը. մսի գործածութիւնը աւելի ընդհանրանում է. կերակուրները Երևանեան տեսակներն են. խմիչքը մտցնում են միմիայն խնջոյքների մէջ հիւրերի ժամանակ, այն էլ չիչերից շատերը լի են մնում. պղնձեայ ամանները վաղուց մօդայից ընկած են. ամեն տեղ յաղճապակեայ ափսէներ:

Երկու խօսք բարոյական կողմի մասին. Թէև վաճառականութեան մէջ ամեն տեղ կրկնվող երևոյթներից մենք ևս ազատ չենք, բայց համեմատաբար պէտք է գոհ մնալ ներկայ դրութեամբ. Նախկին անախորժութիւնները տեղի չեն ունենում: Սակայն չենք կարող հաստ աչքով նայել մի տգեղ պատկերի վրա, որ նկատվում է մեր փողոցում. մի քանի անկիրթներ սովորութիւն են շինել ամենակոպիտ հանաքներով ծաղրել այս և այն անհատի, այս և այն օտար գիւղացու. դրանից ծնում են այնպիսի անախորժութիւններ, որ ամեն մի բանիմաց մարդու զգացմունք անկարող է չը վիրաւորվել: Այդ տեսակ այլանդակ զուարճութիւնները բոլորովին անվայել են և պատուաբեր չեն կարող լինել մեզ համար: Խիստ սակաւ բացառութեամբ ամենքն էլ միաբանակ են գործում. ընկերական ոգին մեզանում ևս մարած է: «Աւելի լաւ է մի կոպէկ աշխատել, քան ընկերութեամբ երկու կոպէկ և դատաստանատներում կեանք մաշել»: Այս սկզբունքով է առաջնորդվում մեր վաճառականը. և հազիւ կը պատահի դատաստանի դիմել. նա խորշում է, ժամանակի կորուստ է համարում այդ և պատահած վէճերը հաշտութեամբ վերջացնելու է աշխատում:

Մեր երիտասարդութիւնը մտաւոր շարժման մէջ է, ընդհանրապէս համեստաբարոյ և գիտէ վայելուչ դիրքի մէջ պահել իրան. մեծամասնութիւնը գրագէտ, ընթերցասէր, լրագրութեամբ հետաքրքրվող. 16 օրինակ «Մշակ» է ստացվում. մի այդչափ էլ ուրիշ լրագիրները միասին: Իսկ կարդացողների թիւը անհամեմատ աւելի է. շատ մխիթարական երևոյթ է, բայց պէտք է զգուշանալ... Երիտասարդների մի ստուար մաս բացակայ է գիւղից. նրանք ծառայողներ են փոստային իշխանութեան և այլն: Որքան և մխիթարական է որ անգործ չեն, բայց միւս կողմից ցաւալի է, երբ մտածում ենք որ հասարակութիւնից դուրս պարապմունքը վատ է ազդում նրանց վարք ու բարքի վրա, վտանգում է բարոյական մաքրութիւնը և բազմատեսակ մոլորութիւններով վարակում:

Թողնելով այլ մանրամասնութիւններ՝ պէտք է ասել վերջապէս, որ մեր հանրաշահ գործերով, որոնց մասին շատ անգամ է գրվել լրագրութեան մէջ, պարտական ենք միմիայն միջնակարգ դասին. ապագայումն էլ դարձեալ այդ դասից ենք սպասում մեր կենսական հարցերի բարեյաջող լուծումը: Մեր դրամատէրերը (հարիւր հազարանոցներ ևս ունենք) հասարակական գործերում մասնակցում են այն չափով, ինչ չափով ինձ նրման հասարակ մահկանացուները, աննշան բացառութեամբ:

Ղարաքլիսեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են օգոստոսի 6-ից հետևեալը: «Այս օրերս հոգաբարձութեան նախագահ, հայր տէր-Յովսէփ և մեր հոգաբարձութիւնը ժողով կայացրին և վճռեցին՝ վարձել ուսուցիչներին, շաբաթական 24 դասի համար, ամենաշատ 300—360 րուբլի ռոճիկով: Այդ տեսակ ողորմելի ռոճիկ նշանակելու նպատակն է, ինչպէս ինքն հոգաբարձութիւնը բացատրում է իր օրագրի մէջ «առ ի առաւել ևս ծաղկեցուցանել դյառաջադիմութիւն ուսման»: Ամեն մարդ փափաքոր իրաւունք ունի պարզամիտ լինելու, բայց կարծում ենք որ մեր հոգաբարձութիւնը ի չար է գործ դնում այդ իրաւունքը:»

—

Մեզ գրում են ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ օգոստոսի 6-ից, որ այդտեղ շարունակում են անձրևներ տեղալ:

—

Մեզ հաղորդում են ԲԱԹՈՒՄԻՑ հետևեալը, օգոստոսի 8-ից: «Օրերումս մի քանի տաճկաստանցի հայ մշակներ իրանց հայրենիքից Բաթում գալով, բերելիս են լինում իրանց հետ մի քանի նամակներ այստեղ բանող իրանց հայրենակից մշակների վրա: Բայց Թիւրքաց սահմանից դէպի ռուսաց սահմանն անցնելու ժամանակ թիւրք սահմանապահները խլում են խեղճերից ոչ թէ միայն նրանց մօտ եղած բոլոր նամակները, բայց նոյն իսկ մօտները եղած թղթի ամենավերջին կտորտանքը և այնպէս արձակում: Չը գիտենք ինչին վերագրել սահմանագլխի թիւրք պաշտօնեաների յաճախ կրկնվող այդ տեսակ վարմունքը,—ծառայողների օրինազանցութեանը, թէ ճանապարհորդ մշակների տգիտութեանը:»

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են օգոստոսի 9-ից: «Այսօր, ժամը 6-ին կէսօրից յետոյ, մեծ հանդիսով քաղաք մտաւ նորընտիր առաջնորդ Այվազեան Կարապետ սրբազանը: Ժողովրդի ահագին բազմութիւնը դիմաւորեց սրբազանին քաղաքից դուրս: Սրբազանը մտաւ Ագուլեաց եկեղեցին, ուր նրա գալստեան առթիւ կարգացվեցան ճառեր: Ամենից յետոյ Կարապետ եպիսկոպոսը մի գեղեցիկ քարոզ ասեց, խոստացաւ ջանք չը խնայել մեր ազգային գործերը լաւացնելու, հրաւիրեց ժողովուրդը աջակցել իրան, ցոյց տալ կարիքը, միասին աշխատել: Պէտք է ասել որ ժողովուրդը նորեկ առաջնորդի վրա մեծ յոյսեր ունի դրած և հաւատացած է, որ սրբազանը հաստատ կը մնայ իր խօսքին, արդարացնելով բազմութեան յոյսերը: Կարծում են, որ ամենից առաջ առաջնորդը ուշադրութիւն կը դարձնէ հոգևոր դպրոցի վրա, կաշխատէ դնել այդ կաղէկաղ առաջացող հիմնարկութիւնը իրան համապատասխան դիրքի մէջ:»

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի թոյլտւութեամբ, $188^7/_8$ ուսումնական տարվանից սկսած Թիֆլիսի բէալական դպրոցում սովորող իւրաքանչիւր աշակերտ ուսման վարձ պէտք է վճարէ տարեկան 40 րուբլի:

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը մտադիր է քաղաքային ջրանցքը բանալ սեպտեմբերի սկզբներին: Արդէն քաղաքի շատ փողոցները ջրվում են ջրանցքի ջրով: Քաղաքային վարչութիւնը կարգադրել է, որ իր գործակալները չափեն թուլուխչիների թուլուխները և առհասարակ ջըրկիրների տակառները, որոնցով ջուր պէտք է վերցնեն ջրանցքից: Չափված թուլուխների և տակառների վրա պէտք է կպցնվեն թիթեղներ, նշանակելով թէ քանի վեդրօ ջուր է պարունակում թուլուխը:

—

Թիֆլիսի առաջին գիմնազիայում լրացուցիչ քննութիւնները կը սկսվեն օգոստոսի 24-ից և կը տևեն մինչև նոյն ամսի 28-ը: Ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 1-ից:

—

Թիֆլիսի երկրորդ գիմնազիայի աշակերտների վերաքննութիւնները սկսվելու են օգոստոսի 21-ից: Նոր մտնող աշակերտները քննութեան կենթարկվեն օգոստոսի 26-ին, 27-ին, 28-ին, և 31-ին: Ուսման տարեկան վարձը 40 րուբլի է. ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 1-ից:

—

Մի քանի ժամանակից ի վեր արդէն լուրեր են տարածվել, որ կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի կօնտրօլ նշանակել մասնաւոր բարեգործական ընկերութիւնների վրա: Այդ առիթով Պետերբուրգի լրագիրները լսել են, որ մտադրութիւն կայ՝ 1) նշանակել ներքին գործերի մինիստրութեան կողմից նախագահներ այդ ընկերութիւնների վերատեսչական յանձնաժողովների համար. 2) ընդհանուր ժողովի կողմից հաստատած ևեմեից նախահաշիւը ներկայացնել մինիստրութեանը՝ քննելու համար. 3) ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ կազմել մի առանձին յանձնաժողով, որը պէտք է անմիջական հսկողութիւն ունենայ մասնաւոր բարեգործական ընկերութիւնների գործունէութեան վրա և 4) այդ յանձնաժողովներին յանձնել հաշիւների հաստատութիւնը:

—

Ինչպէս յայտնի է, Դըլարի գինեգործութիւնը, որ տեղական ամենագլխաւոր արդիւնաբերութիւնն է, վերջին տարիներում միանգամայն ընկած դրութեան մէջ է գտնվում: Դըլարի գինեգործները կամենալով հանել իր ընկած դրութիւնից այդ շահաւէտ արդիւնաբերութիւնը, ներկայացրել են ֆինանսների մինիստրին մի հաւաքական խնդրագիր: Այդ խնդրագիրը, ինչպէս հաղորդում է «Новости» լրագիրը, վերաբերում է այն միջոցներին, որոնց գործադրութեամբը կարելի կը լինի զարկ տալ տեղական գինեգործութեանը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ

Կ. Պօլսի Իւսկիւտարի թաղի հրդեհի մասին, որի մասին հաղորդված էր «Մշակի» անցեալ համարի մէջ, Պօլսի «Արևելք» լրագիրը հաղորդում է հետևեալ մանրամասնութիւնները:

Երէկ, ժամը $9^1/_2$-ին, հրդեհ ծագեց Իւսկիւտար Վանքի Այգիում: Հիւսիսային սաստիկ քամին շուտով արծարծեց կրակը, որ վեց տարբեր ճիւղերի բաժանվեցաւ: Մի ճիւղ դէպի վեր երթալով, Պաղլար պաշը հասաւ, և հայոց գերեզմանատան դիմացի կարգից բազմաթիւ տներ լափեց: Ուրիշ մի ճիւղ Մէճիտէի փողոցը մտաւ, և մինչև Եէնի Մահալան տարածեցաւ: Շէֆթալի փողոցն և Թէփէճի փողոցն ևս այրվեցին: Հրդեհի վերի ծայրը Պաղլար պաշը էր, և վարի ծայրը հասնում էր մինչև Ս. Կարապետ եկեղեցին և Եէնի Մահալլէի շուկան:

Ժամը 11-ին, մի կայծ ընկնելով բռնկեց Իւսկիւտարի ճեմարանի պատմական չէնքը, որ 2—3 ժամ այրեցաւ: Ճեմարանի ետև յունաց քարուկիր դպրոցն ևս այրվեցաւ. բայց յունաց քարուկիր եկեղեցին կարելի եղաւ ազատել: Հրդեհը ծագելուց քիչ յետոյ, ամեն կողմից օգնութիւններ հասան: Իւսկիւտարի կառավարիչը, Թաղապետական շրջանի անօրէն և Սէլիմիէյի զօրանոցի հրամանատար փաշան հրդեհի տեղը փութացին. բայց ձեռք առնված միջոցներն անբաւական եղան արգելելու մեծ և լայնատարած աղէտը:

Սուլթանը անմիջապէս հեռագրով տեղեկութիւն ստացաւ, և այլ և այլ հրամաններ տուաւ: Ջեխինէի փաշան իր երեք վաշտ հրշէջ զօրքով և եւրօպական ջրհաններով Բէրայից Իւսկիւտար անցաւ, և Շիրքէթի Խայրիյէի կառաբարձ շոգենաւը և միւս շոգենաւերը, ինչպէս և Մախսուսէի և Նաւարանի այլ և այլ շոգենաւերն նոյն իրիկուն և բոլոր գիշերը ջրհաններ և ջրհանկրաց խմբեր փոխադրեցին Իւսկիւտար: Ն. Կ. Վեհափառութեան հրամանով, սպարապետ Ալի Ցայիպ փաշա, ծովային մինիստր Հասան փաշա, Կայս. Պալատի Ա. սենեկապետ Օսման բէյ և առաջնակարգ թիկնապահ Ֆէրիդ Մէհմէտ փաշա և այլ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ հրդեհի տեղը գնացին, և անձամբ ուղղեցին ջրանկրաց ջանքերը: Բայց այս ամենը ապարդիւն մնացին հրդեհի և հողմի սաստկութեան դէմ: Գիշերվայ ժամը $3^1/_2$, ս. Կարապետի եկեղեցին բռնկեց: Երևում է որ եկեղեցու բարձրութիւնը արգելք եղաւ՝ այդ առաջին հարուածը ի դերև հանելու ջանքերը: Ամեն. Խրիմեան սրբազան, Իզմիրլեան գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս, եկեղեցականներ և աշխարհականներ և բովանդակ Իւսկիւտարի հայ երևելիները համախմբված էին եկեղեցու շուրջը, և ամեն ճիգ անում էին աւերիչ տարրի յաղթական ընթացքը կասեցնելու: Ջէխէնեի փաշան, որ իրաւամբ ըսքանչանում էր հայոց այս հոյակերտ եկեղեցու ճարտարապետութեան վրա, պլուր գրաղված գտնվելով դժբաղդաբար ուշ հասաւ իր քաջամարտիկ հրշէջ գնդով մաքառելու համար կատաղած տարրի դէմ: Մայրաքաղաքիս ամեն կողմից հայ ջրհանկիրներ իրանց աւանդական քաջութեամբ և եկեղեցասիրութեամբ, գերմարդկային ճիգերը կրկնապատկում էին դէթ եկեղեցին փրկելու համար, ս. Կարապետ եկեղեցին, Մշոյ ս. Կարապետի պօլսեցի փոքրիկ քոյրը Կ. Պօլսի եկեղեցիների մէջ: Բայց առաջին կայծն արձակելուց քիչ յետոյ կրակը մի քանի կողմերից միանգամայն պաշարեց եկեղեցին: Ճարտարապետ բարեյիշատակ Կարա-

պետ ամիրային ս. Կարապետ եկեղեցուն նուիրած ջուրը անբաւական էր կործանումից ազատելու այս գեղեցիկ եկեղեցին, որը Աստուածատուր Պատրիարքի օրով կառուցված և Իզմիրեան գեր. Մատթէոս սրբազանի երկարատև և արդիւնաւոր քարոզութեան օրով վերանորոգված և ամենայն բարեվայելչութեամբ զարդարված էր։ Ոչ նուազ կորուստ էր ճեմարանի այրվիլը։ Թէև հնացած, բայց դեռ ևս վեհաշուք երևոյթ ունէր կրթական այս պատմական հաստատութիւնը, որը համբաւաւոր է այն ժողովրդային և ամիրայական պայքարներով, որոնք ուղղապէս առաջնորդեցին դէպի Սահմանադրութիւնը, և որը հաստատված է 1838-ին կրթարանը, յետոյ փոխադրվեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցը և շէնքը, քանի մի անգամ օսմանեան զօրքի համար հիւանդանոց և զօրանոց լինելուց յետոյ, վերջապէս Իւսկիւտարի Նոր Թաղի հայոց վարժարանը եղաւ, և վերանորոգման էր սպասում։

Եկեղեցու և ճեմարանի գոյքի կարևորագոյն մասը կարելի եղաւ ազատել։

Հրդեհն, ինն ժամ չորս կողմն ամեն բան լափելուց, 1,000-ից աւելի տուն մոխիր վերածելուց և Ենի Մահալլէի շուկան աւերակների չեղջակոյտ դարձնելուց յետոյ, հազիւ դադրեցաւ գիշերվան ժամը $6^1/_2$-ին։ Ցաւելով պէտք է ասել, որ անձանց կորուստ ևս կայ։

Հրկիզեալ տների մէկ մասը ապահովագրած էր։ Տների և խանութների գրեթէ կէսը յունացն էր. բայց ս. Կարապետ եկեղեցու հրկիզման պատճառով, հայոց վնասը յունաց վնասից շատ աւելի է անտարակոյս։ Հրկիզեալների մեծագոյն մասը ապաստանեց Պաղլար Պաշիի մեծ գերեզմանատունը, ուր, ինչպէս յայտնի է, հայերը և յոյները ունեն առանձին բաժիններ։ Հրկիզեալներից մէկ մասն էլ բնակվել են առայժմ Սէլամսըզի ճանապարհի վրա, և մահմէտականների գերեզմանատան մէջ։ Ամեն. ս. Պատրիարք հայրն այս առաւօտ Իւսկիւտար անցաւ, մխիթարելու հրկիզեալներին և անմիջական օգնութեան միջոցներ տնօրինելու։

Այս առաւօտ քաղաքապետութիւնը սայլերով հաց, միս և այլ ուտեստ ղրկեց ս. Կարապետ եկեղեցու աւերակների վրա կարօտ հրկիզեալներին բաշխելու համար։ Լսում ենք, որ Սէլէմիէի զօրանոցը դատարկվում է թշուառ հրկիզեալներին առժամապէս պատսպարելու համար։

Այս առաւօտ Թիւրք լրագիրները հրատարակեցին պաշտօնական մի ծանուցում, որով յիշեցնելով թէ երէկվայ հրդեհից հազարի չափ տուն այրված են, ծանուցանում էին, որ բարձր. Մեծ-Եպարքոսի նախագահութեամբ Աղնավուտ գիւղի հրկիզեալների համար կազմած յանձնաժողովը պիտի շարունակվի քաղաքապետ Մազհար փաշայի նախագահութեամբ և նպաստ պիտի հաւաքէ Իւսկիւտարի հրկիզեալների համար։ Վեհապետը բարեհաճել է երեք հազար ոսկի նուիրել Իւսկիւտարի հրկիզեալների առաջին պէտքերը հայթայթելու համար։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Բաղէշ, յուլիսի 17-ին

Բաղէշի չորս եկեղեցիները, այն է՝ ս. Գէորգ, ս. Սարգիս, Հինգ-խորան, Կարմրակ, մի մի վարժարան ունին։ Ս. Գէորգի վարժարանը 30—40 աշակերտ ունի, ու 1 պաշտօնեայ, տիրացու մը, որ առաւօտ-երեկոյ եկեղեցիի մէջ կերգէ, ու ցերեկին ալ ա, բ, գ-ի դասեր կուտայ աշակերտներուն։ Ս. Սարգիսը ունի 25—30 աշակերտ, և 1 պաշտօնեայ, որ նոյնպէս եկեղեցիի տիրացուն ու դպրոցի վարժապետն է։ Հինգ-խորանը ունի 50—60 աշակերտ ու 2 պաշտօնեայ. մէկը տիրացու, իսկ միւսը հայերէնի, պատմութեան, կրօնի ու թուաբանութեան դասատու է։ Կարմրակը ունի 80—100 աշակերտ, 3 պաշտօնեայ, որք հայերէն, թուրքերէն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն ու կրօն կը սորվեցնեն։ Այս է բոլորը, և դուցէ այդ մի քանի խօսքերը և թւերը կարող կը լինեն գաղափար մը տալ մեր հուչակաւոր կ ր թ ա կ ա ն գործին։

Բաղէշը չորս վանք ալ ունի, Աւեխ, Գոմս, Ամրտօլ և Խնդիրկատար։ Աւեխը դպրոց չունի. Գոմսը ծաղկոց մը ունի, որի մէջ 20—25 տղաներ կը սովորեն. Ամրտօլ քաղքի մէջտեղը կիյնայ, և 30—40 աշակերտներ ու 1 տիրացու ունի իր մէջ. Խնդիրկատարը ոլբանոց մը ունի, և 1 պաշտօնեայ ու 15—20 սաներ, որք վանքի թեմի գեղերէն ժողվեր են հոս. գիշերօթիկ ու ձրի կը սովորեն այն, ինչ որ կը սովորցնեն վանականներ ը

Բոլոր այս վարժարանները եկեղեցական հասոյթներով կը կառավարուին, ու հաշուի չառնուելու չափ բան միայն կը վճարեն աշակերտներն Հինգ-խորանի ու Կարմրակի վարժարաններու մէջ։ Շատ անգամ թոշակ չեն կրնար ստանալ վարժապետները, ու դպրոցներն ալ պարբերաբար կը բացուին ու կը գոցուին։ Կրթական շրջաններու, դասընթացներու, կանոնաւորութիւններու մասին աւելորդ է անշուշտ խօսք ընել։

Իգական սեռի վարժարան մը ունեցան 2 տարիի չափ բաղէշցիները, բայց գոցուեր է անիկա հիմա, և օրիորդներու կրթութեան չգոյութիւնը միայն կը տեսնէ մարդը Բաղէշի լուսաւորչական հայերու մէջ, որոնք կանանց կրթութեան պէտքը դեռ չեն հասկնար։

Պապական հայերը մասնաւոր և վարժարան մը ունին, ուսուցիչը իրենց վարդապետն է, որ մի ուսեալ անձն է։

Բողոքական հայերը վարժարան մը ունին, զոր ծաղկոցի և ուսումնարանի բաժներ են. 4 պաշտօնեայ ունի այս դպրոցը, և 80—100 ուսանող. 15-ի չափ տղաներ ալ շրջակայ գեղերէն բերեր են միսիօնարներն այս վարժարանի մէջ, և գիշերօթիկ պահելով կը կրթեն ու գեղերու մէջ կը ցրուին զանոնք։

Մօտ 20 տարի է, որ իգական սեռի վարժարան մը ալ ունին բաղէշցի բողոքականները, և այս կողմէն բոլորովին կը գերազանցեն լուսաւորչականները. կարելի է առարկել, որ Ամերիկայի Պօրտ ընկերութեան շնորհքն է այս հաստատութիւնը, բայց պէտք է ըսել, որ բողոքական հայերն ալ այնչափ մաս ունին գործի մէջ, որ Պօրտի հետ անոնք ալ իրենց բաժին շնորհքը ունին. 2 ամերիկական, և 4 հայ-օրիորդ պաշտօնեաներ ունի այս վարժարանը, և 3 ուսուցիչներ, որք հայերէն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, թուաբանութիւն, կրօն, գրահաշիւ, բնագիտութիւն, դաշնակ, կար ու ձեւագործ կը սորվեցնեն։ Բաղէշի և անոր շրջակայ գեղերու աղջիկներն են այս վարժարանի աշակերտուհիները, գիշերը վարժարանի մէջ կը մնան, ու արդէն գիշերօթիկ ըլլալու ամեն շէնք ու շնորհքն ևս ունի այս հաստատութիւնը։ Ամեն տարի շրջանաւարտ օրիորդներ կելնեն այս վարժարանէն, ու իրենց ուզած գեղերու մէջ կը ղեկեղեն զանոնք Բաղէշի ամերիկեան միսիօնարները։ Միսիօնարների գործունէութիւնը, պէտք է խոստովանիլ, այդպիսով շատ հիմնական բնաւորութիւն ունի։

1,500 տուն լուսաւորչական հայեր կան Բաղէշի մէջ, 5 տուն կաթօլիկ, 150 տուն բողոքական, և սակայն եթէ կրթական համեմատութեան մը մէջ դնենք մենք այս երեք դաւանանքի հայերը, կը տեսնենք, որ վերջի տեղ մը կը բռնեն յարաբերաբար լուսաւորչականները։ Այս ցաւալի երեւոյթը իր պատճառներն ունի, և այս պատճառների մէջն ալ իր մեծ բաժինն ունի տեղական առաջնորդը և հոգեւորականութեան տխլութիւնը ու անհոգութիւնը։

Իմ այս մտածումը առաջնորդական-միսիօնարական գործառնութիւններ նամակիս մէջը կը բացատրեմ ես, և ան ալ յաջորդ անգամին։

Հետաքրքրական է իմանալ, թէ ինչ պատճառներով է սկսել այդ կրօնափոխութիւնը այստեղ, որը գոյութիւն է առել յիսնական թւականներէն. անկէ առաջ 1,500 տուն հայերն ալ լուսաւորչական էին։ Վարդապետութիւններու, տեսականութիւններու մէջը չէ, որ իր կրօնափոխութեան հիմերը կը փնտռէ մեր ժողովուրդը, այլ կեանքի շատ մը պատահական խնդիրներու ու յարակցութիւններու մէջ, որոնց շնորհով կրօնափոխութիւնը մի տեսակ վրէժխնդրութեան միջոց է դարձել հայի համար.... Տան մը մէջ վէճ մը կը բացուի, եղբայր մը կուզէ թողուլ իւր հօրենական կտուրը և առանձնական կեանքի մէջ մտնել, ասոր համար առաջնորդի, կառավարութեան կը դիմեն շատ անգամ բաժանուող եղբայրները, և որտի դարնող պարագայ մը բողոքական կընէ եղբայրներէն մէկը։

Մէկը կուզէ ամուսնանալ և օրիորդ մը կը սիրէ, բայց հասի-չհասի խնդիրներ կը հանէ անոր դէմ առաջնորդը, որ քիչ մը աւելի սուակ կթէ և շատ անգամ անհնարին կը վճռէ կամայականօրէն ամուսնացումը, բայց սէրը կոտրելէն աւելի, կրօնական կապերը կը քակէ, և բողոքական կրօն ու պսակ կընդունի կարգւող զոյգը։

Կառավարական տուրքի երկար-բարակ խնդիրներ կըլլան գրեթէ ամեն տարի թաղերու մէջ, և շատ մը անհամաձայնութիւններու կը հանդիպին թաղեցիները տուրքի բաշխումի համար, և այն

անեն բողոքականներու տուրքի ցուցակի մէջ կը մտնեն շատերը, որ իր դրաւիչ կողմերն ունի, և բողոքական կըլլան։

Երբեմն քաղաքային վարչութեան ժողովի, դատարանի մը հայ անդամը կուզեն ընտրել կամ փոխել, այն ատեն նորէն տարաձայնութիւններու մէջ կը մտնեն, և դժգոհ մնացողները բողոքական կըլլան։

Բոլոր այս պարագաներու և հանգամանքներու մէջ այն բանը մարդի աչքին կը զարնուի, որ կրօնափոխութեան շարժառիթը խնքնասիրութեան մը մէջ կը գտնուի, և մեր առաջնորդն է, որ չը գոհացներ, չը բաւականացներ ժողովուրդը։ Մեր առաջնորդները անարժան անձինք են, մեր կղերը տգէտ, ժողովուրդը պահանջող և անուս, և այս ժխտական պարագաներն են, որ ամերիկեան միսիօնարներու գործերը հաստատեր ու հիմներ են։ Ժիր, աչքաբաց բաներ են այս միսիօնարները, և իրենց աջողութեան գաղտնիքը այն է, որ լաւ կը չօշափեն իրենց դիմող ժողովրդի տկար կողմերը, և կաշխատեն բաւականացնել և որսալ զայն։ Ժողովարանի մէջ այն լեզուն ու ոճը կը գործածեն այս միսիօնարները, որ ժողովուրդի սիրտը իրենց ափի մէջ կը դնէ, ժողովարանէն դուրս ժողովրդի գործառնութիւններն ալ նկատողութեան կառնեն, և, երբ պէտք ըլլայ, բանւորի, արհեստաւորի և վաճառականի կարեկիցը և խորհրդատուն կըլլան. վարժարաններու մէջ ուսուցիչ են, և այս միջավայրի մէջն է, որ իրենց աջողութեան հաւատքը ձեռք կը բերեն։ Բաղէշի առաջնորդ և կղերը կը շարունակեն իրենց հին օրերու գործելու կերպը, միսիօնարներն ալ իրենց գործելու կերպը, և չէ թէ պատահական խնդիրներու առիթով միայն ծուխեր կառնեն հիմա անոնք, այլ կազմաւորեալ, հաւասի ուղղութիւնով մըն ալ, որ կ ր թ ո ւ թ ի ւ ն ն է, և որով Բաղէշի շրջակայ գեղերն ալ իրենց ափի մէջ կառնեն։

Դեռ երէկ կը ծափահարէր «Missionars-Herold» լրագիրը Բաղէշի միսիօնարներու գործերը. մեր պատրիարքարանը ինչ կընէ....

Ց. Տ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Վերջին ժամանակները Պօլսից լուրեր են գալիս, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը ուզում է Բօլգարիայի Թիւրքական կոմիսար նշանակել Արթին էֆէնդի Դադեանին։ Արթին էֆէնդին հայ է և Թիւրքաց արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ ահագին դեր է կատարում։ Խօսելով Արթին էֆէնդու մասին, վիէննայի «Neue Freie Presse» լրագիրը ասում է և հետևեալը.—«Արթին Դադեանը վայելում է սուլթանի առանձին հաւատարմութիւնը. նա նրան միշտ իր մօտ է հրաւիրում անձամբ զանազան հրահանգներ տալու համար։ Արթին էֆէնդու աղջիկը սուլթանի կնոջ ընկերուհու պաշտօնն է կատարում, և մի և նոյն ժամանակ հարեմի թարգմանչուհին է։ Արթին էֆէնդին մի ժամանակ եռանդուն կերպով դիմադրում էր բօլգարական էկզարխութեան հաստատելուն, որի մէջ նա տեսնում էր Պօլսի յունական պատրիարքի ազդեցութեան թուլանալը»։

—Վիէննայից հեռագրում են իբրև լուր, որ Բօլգարիայի հոգևորականութեան մի մասը հրաժարվում է յիշել Կօբուրգի պրինցի անունը պատարագի ժամանակ։ Մի և նոյն ժամանակ «Köln. Zeitung» լրագիրը հաղորդում է, որ պրինցի Բօլգարիա գալու առիթով Սօֆիայում կատարված մաղթանքի ժամանակ միտրօպօլիտ Կլեմենտ գոհացողական աղօթքներ կարդաց, որ վերջապէս Կօբուրգի պրինցը համաձայնվեց Բօլգարիա գալ։

—Խօսելով գերմանական քաղաքականութեան մասին, չեխական լրագիրները հետևեալ միտքն են յայտնում. «Ահա 23 տարի է, որ Եւրօպան ճնշվում է գերմանական քաղաքականութեան տակ. քսան և երեք տարի է, որ Պրուսիան ձգտում է կլանել եւրօպական շատ երկիրների ազատութիւնը։ Կազմելով իրանից մի պատերազմական պետութիւն, այդ երկիրը այսքան տարիների ընթացքում աշխատել է միշտ երկիւղի մէջ պահել եւրօպական պետութիւններին։ Ժամանակ է, վերջապէս, որ եւրօպական պետութիւնները հասկանան թէ պէտք է չափ ու սահման դնել Բիսմարկի ձգտումներին։ Ժամանակ է, որ պրուսական արծուի թևերը և ճանկերը կտրուեն»։

—Գերմանական լրագիրները հաղորդում են, որ Գերմանիայում կազմվում է մի մեծ ընկերութիւն, որը մտադիր է իր ձեռքը առնել սպիրտի ամբողջ առևտուրը։ Ընկերութիւնը ունի 30 միլիօն մարկ դրամագլուխ։ Առաջադիմական շրջաններում կասկածով են նայում այդպիսի ընկերութեան վրա, և կարծում են, որ դա իսկապէս կառավարութեան ձեռնարկութիւնն է, որ այդպիսի վարագուրված կերպով կամենում է մօնօպօլիա դնել սպիրտի առևտրի վրա։

—Թէ Գերմանիայում և թէ Ֆրանսիայում շարունակվում են զինաւորվել. Ֆրանսիական պատերազմական նոր մինիստր Ֆերրօն պատերազմական պատրաստութիւնների մէջ շատ էլ յետ չէ մնում իր նախորդից։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 օգոստոսի։ Այսօր ֆինանսների մինիստրի օգնականի և բօրսային մասնաժողովի ներկայութեամբ, պետական բանկի գանձարանից տեղափոխվեցաւ մի յատուկ գանձարանի մէջ 40 միլիօն րուբլի ոսկի, իբրև ապահովութիւն թղթադրամների

ԼՕՆԴՕՆ, 12 օգոստոսի։ Աւգանական էմիրի հիւանդութեան մասին հաղորդած լուրը ճիշդ չէ։

ԴՈՒԲԼԻՆ, 12 օգոստոսի։ Երէկ այստեղ, նախագահութեամբ Դուբլինի լօրդ-մէրի և համայնքների ժողովի մի քանի անգլիացի անդամների ներկայութեամբ՝ մի ցոյց տեղի ունեցաւ ընդդէմ այն որոշման, որով իրլանդական ազգային միութիւնը պետութեան համար վտանգաւոր է հռչակվում։ Միաձայն ընդունվեցաւ մի վճիռ, որի մէջ յիշեալ որոշումը անուանվում է մի անխիղճ փորձ, որով մտադրութիւն կայ հեռացնել իրլանդական ազգը՝ խաղաղ և սահմանադրութեան համապատասխան այն կռւից, որը նա մղում է յանուն իր իրաւունքների։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 օգոստոսի։ «Berliner Tageblatt»-ի այն նկատողութեան առիթով, որով յայտնում է թէ Կօբուրգի պրինցի ձեռքով միջազգային դաշնագրերը խախտելու պատճառով, պետութիւնները յետ են կանչում Սօֆիայից դիպլօմատիական գործակալներին,—«Journal de St. Pétersbourg» լրագիրը ասում է, որ այդպիսի մի պլատօնական եղանակով վարվելով՝ անկարելի է գործնական հետևանքի հասնել։ Այդպիսի վարմունքը նշանակութիւն կունենար այն դէպքում, եթէ նա մի և նոյն ժամանակ վերականգնէր և ոտնակոխ արած իրաւունքները. միմիայն դիպլօմատիական գործակալների յետ կանչելը մի այդպիսի նշանակութիւն պարզ է որ չի ունենայ։ Նոյն լրագիրը, յիշեցնելով, որ Կօբուրգի պրինցը Սօֆիայի քաղաքագլխին տուած իր պատասխանում յայտնել է, որ իբրև թէ Բօլգարիա գալով նա կատարել է նրան անկեղծօրէն հաւատարիմ լինելու պարտաւորութիւնը, յարակցում է, որ լաւ կը լինէր, եթէ պրինցը հասկանար որ նա իր անկեղծ անձնուիրութիւնը դէպի Բօլգարիան կարտայայտի այն ժամանակ, երբ հեռանայ Բօլգարիայից որքան կարելի է շուտով։ «Русскій Инвалидъ» լրագրի մէջ հրատարակված է Խարկօվի համալսարանի հիւանդանոցի բաժանմունքների կանօնադրութիւնը, որոնք պէտք է հիմնվեն Խարկօվի զինուորական հիւանդանոցին կից։

ՍՕՖԻԱ, 13 օգոստոսի։ Բ. Դուռը ուղարկեց Կօբուրգի պրինցին մի հեռագիր, որով յանդիմանում է որ նա առանց Թիւրքիայի և ուրիշ պետութիւնների համաձայնութեան բօլգարական գահը տիրապետեց, համարելով այդ բանը մի ապօրինի գործողութիւն։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 13 օգոստոսի։ Չը նայած Ռուսաստանի վճռական պահանջին, Բ. Դուռը զանազան պատրուակներով յետաձգում է արտաքին գործերի մինիստրի օգնական Արթին-էֆէնդուն Բօլգարիա ուղարկելը՝ իբրև Թիւրքաց գլխաւոր կոմիսար։

ԹԷՀՐԱՆ, 13 օգոստոսի։ Աւգանական գահի թեկնածու Էյուբ-խանը իր ամենանշանաւոր կողմնակիցներով փախաւ իր բնակութեան տեղից, Պարսկաստանից, և ուղևորվեց Հերատ։ Միջոցներ են ձեռք առնված փախստականներին ձերբակալելու համար։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ, 13 օգոստոսի։ Այսօր հասաւ այստեղ ֆինանսների մինիստրը և իջեւանեց կրեմլի մէջ, նահանգապետի տանը։ Ժամը $11^1/_2$ մինիստրը ընդունեց քաղաքային և տօնավաճառի առևտրականներին. դրանից յետոյ նա տեսաւ տօնավաճառը։

Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ա Ր

25 Շբ. ժզ. Տրիփոնի վկային. 1119։ 70
✠ 26 Կիր. ժէ. Գ զկնի Յայտն. 1111։ Հբ. ԵՁ։ 47
27 Բշ. ժը. Վլասայ եպ. եւ Ոնեսիմեայ աշակ. Պաւղոսի. 1119։ 72
28 Գշ. ժթ. Գորդիոսի վկ. եւ Պօղիկտոսի եւ Գրիգորիսի. 1120։ 76
29 Դշ. ի. Պհց. 1113։ 49

Լր. Փրանկիսկոսի Սալեզացւոյն

30 Եշ. իա. Եւգինեայ կսին եւ հօր նորա Փիլիպպոսի եւ մօր նորա Կղօդեայ եւ երկուց եղբարցն նորա Սերգեայ եւ Ապիտոնի եւ երկուց ներքինեացն. 1120։ 77
31 Ուր. իբ. Պհց. 1113։ 51

Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ա Ր

1 Շբ. իգ. Մարութայի եպ. 1120։ Յիշել. Նխտն. 1120։ 78
✠ 2 Կիր. իդ. Դ. զկնի Յայտն. Տեառնընդառաջ։ 1126։ 82
3 Բշ. իե. Եւգինէոսի, Մակարիոսի. Եւ Վաղերիոսի, Կանդիտոսի եւ Ակիւղասայ 1120։ 80

Լր. Վլասայ եպ.։

4 Գշ. իզ. Սահակայ եւ Յովսէփայ 720։ 467
5 Դշ. իէ. Պհց. 1115։ 55

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

6 Եշ. ոյ. Աթանագինեայ եպ. եւ ժ. աշակերտացն որա եւ Ե. վկայից 720։ 472
7 Ուր. ոէ. Պհց. 1115։ 56

Տարեդարձ ծնն. Տեառն Մխիթարայ Աբբ. Սեբաստացւոյ. յամին 1676:

8 Շբ. բյ. Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի, Անիկտոսի եւ Փոտինոսի 721։ 475
✠ 9 Կիր. բէ. Առաջաւորաց բարեկենդան 1136։ Հբ ԵՋ. 84
10 Բշ. գյ. Ա օր պհց. 1138։ 85
11 Գշ. գէ. Բ օր պհց. 1138։ 87
12 Դշ. դյ. Գ օր պհց. 1138։ 89
13 Եշ. դէ. Դ օր պհց. 1138։ 91
14 Ուր. ոյ. Ե օր պհց. Յիշատակ Յովնանու մրգ. 1139։ 93
15 Շբ. ոէ. Սարգսի զօրվրին եւ որդւոյ նր. Մարտիրոսին, եւ ԺԴ զինուորացն։ 1143։ 95
✠ 16 Կիր. բյ. 1148։ Հբ. ԻՋ։ 96
17 Բշ. բէ. Ատովմանց զրվրց։ 1149։ 98
18 Գշ. գյ. Սուքիասանց մարտիրոսաց 1150։ 100

Մուտ Մխիթ. Միաբանից ի վանս Վիեննայ յամի 1811:

19 Դշ. գէ. Պհց. 1151։ 101
20 Եշ. դյ. Ոսկեանց քհն. 1151։ 103
21 Ուր. դէ. Պհց. 1151։ 104
22 Շբ. ոյ. Սահակայ Պարթեւի Հայոց հյրպ. 1152։ 106

ԲԵՐԼԻՆ, 13 օգոստոսի: «Հիւսիսային Գերմանական ընդհանուր լրագիրը» շարունակում է խստութեամբ դատապարտել Կոբուրգի պրինցի վարմունքը և հաստատում է, որ Բ. Դուռը հեռագրով յայտնել է Կոբուրգի պրինցին, թէ ինքը և պետութիւնները նրա վարմունքը համարում են ապօրինի: Սօֆիայից եկած մանրամասն տեղեկութիւններին նայելով, Բ. Դուռը, բացի դրանից, առաջարկել է Կոբուրգի պրինցին հեռանալ Բուլգարիայից, բայց բուլղարական մինիստրների խորհուրդը վճռել է ուշադրութեան չառնել այդ պահանջը:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԿՐԱԿԻՑ ԿԱՅՔԵՐ ԱՊԱՀՈՎԱՑՆՈՂ, ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ԿԵԱՆՔԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ ԵՒ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԱՊԱՀՈՎՈՂ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

(Հիմնական դրամագլուխն է 2,400,000 րուբլի, 700,000 պահեստի դրամագլխով) յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ իր կողմից, ինչպէս կրակից ապահովելու գործերի վերաբերութեամբ, այնպէս և կեանքի, դրամագլուխների և արդիւնքների ապահովութեան վերաբերութեամբ, նշանակված է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

ՆԻԿՕԼԱՅ ԲՕԳԴԱՆՕՎԻՉ ԽՕՍՐՕԵՎ:

Գլխաւոր գործակալութեան գրասենեակը գտնվում է Երևանեան ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱ, քաղաքային տան մէջ, քաղաքային վարչութեան մուտքի մօտ: Գրասենեակը բաց է ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 2-ը, և երեկոյեան ժամը 5—7-ը:

Հիմնվելով վերոգրեալի վրա, խոնարհաբար խնդրում եմ, ամեն տեսակ տեղեկութիւնների և ցուցմունքների համար, այլ և ընթացիկ ապահովագրութիւնները վերանորոգելու և նոր ապահովագրութիւն կապելու համար՝ թէ կրակից ամեն տեսակ շարժական և անշարժ կայքեր ապահովելու և թէ կեանք, դրամագլուխ և արդիւնքները ապահովելու համար՝ դիմել ինձ յիշեալ հասցեով:

Գլխաւոր գործակալ՝ Ն. Բ. ԽՕՍՐՕԵՎ. 1—2

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատեստատներ:

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային); 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մաքսային կանոնագրութիւն, և 7) գեղագրութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնները օգոստոսի 25-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 5-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Լաբօրատօրնայա փողոցի վրա, Յովհաննէս Դ.որգանեանի տանը, № 11: Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովիանօվների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. 8—20 (ե. շ)

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ

Ընդունելութիւնը և քննութիւնը գիշերօթիկների, կիսա-գիշերօթիկների և երթևեկների կը սկսվի օգոստոսի 20-ից, իսկ ուսումը սեպտեմբերի 1-ից: Ուսումնարանի նպատակն է պատրաստել մանուկներին պետական գիմնազիաների առաջին դասարանների համար: Ուսումնարանի կանօնադրութիւնը կարելի է ստանալ ձրիաբար: Գանօվսկայա փողոցի դիմաց, Սադօվայա փողոց, № 40. 3—4 (Շ)

ՄԻ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ԸՆՏԱՆԻՔ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է մինչև 12 տարեկան հասակի թէ գիշերօթիկ և թէ կիսագիշերօթիկ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ: Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի" խմբագրատանը: 5—5 (շ.)

Բացված է առորագրութիւն Տուրգենևի „Նախընթաց Օրը" (Наканунѣ) վէպի թարգմանութեան: Շուտով կը յանձնվի տպագրութեան: Բաժանորդագինն է՝ 40 կ.: Դիմել՝ Александрополь, Ервапду Казаріанцу. 2—3

Շատ տեղերից դիմում են զանազան մարդոց, հարցնելով թէ՝ որտեղից կարելի է գտնել Սահակյ, Մեսրովբայ, Ներսէս Ե-ի, Ներկայ կաթողիկոսի և ուրիշների պատկերները: Ցանկացողները թող դիմեն Թիֆլիս հետևեալ հասցեով՝ Тифлисъ, фотографу А. Теръ-Гевондянцъ. 2—2

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ԽՍԱՀԱԿԵԱՆՑ ընդունում է հիւանդներին, երեկոյեան ժամը 6—7, իր բնակարանում, Ստարո-Արմեանսկայա փողոց, № 20, տուն Բաղրամեանի. 5—6 (ե. շ.)

EXPORTATION-IMPORTATION

CONSTANTIN P. CHÉHIANTZ

MILAN (ITALIE)

Կոնստանտին Պ. ՇԻԽԵԱՆՑԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻԼԱՆ, և ունենալով ուղղակի յարաբերութիւններ Իտալիայի, Շվէյցարիայի և Ֆրանսիայի ֆաբրիկաների հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետևեալները՝ մետաքս, բօժօժ, մետաքսի և բօժօժի հնացորդք, բուրդ, բամբակ, ցորենդէն, նաւթ և ընդհանրապէս Կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրօպայում: Յանձնարարութեամբ կընդունի զբաղեալ առնել Եւրօպայի ամեն տեսակ ապրանքներ Կովկասի համար: Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աժան և ձեռնտու պայմաններով փող կը տայ ի հաշիւ. մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հասցեով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie) МИЛАНЪ (Италія).

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԱՅԻ

ց1-ն Օգոստոսի 1887

ՊԱՀԱՆՋՔ	Թիֆլիսում	Բագուայ բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)	6,454—21	11,874—30	18,328—51
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	483,994—28	160,000 —	643,994—28
3. Դրամ. աւանդ Մոսկվայի զեղջման բանկում.	150,000 —	— —	150,000 —
4. Զեղջումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ	1,825,966—64	524,949—65	2,350,916—29
5. Զեղջումն տոկոսաբեր թղթերի, կտրօնների և այլն	29,160—15	920—42	30,080—57
6. Փոխատուութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.	764,026—11	140,445 —	904,471—11
բ) » ոչ ապահ. » »	107,349 —	9,910 —	117,259 —
գ) ապրանքների	— —	2,776 —	2,776 —
դ) Ոսկւոյ և արծաթի	— —	6,000 —	6,000 —
7. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	531,639—07	10,535 40	542,174—47
8. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր.	6,189—44	116—18	6,305—62
9. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոյա հաշիւը (Loro)	2,589,139—73	— —	2,589,139—73
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	3,368,372—45	— —	3,368,372—45
10. Բաժնի հաշիւը կենտրոն. վարչութեան հետ.	540,598—22	— —	540,598—22
Կենտրոն. վարչութեան հաշիւը բաժնի հետ.	— —	448,073—70	448,073—70
11. Բողոքուած մուրհակներ *)	382,639—60	— —	382,639 60
12. Պայմանաժամը անցուցուած փոխատուութիւններ	10,500 —	1,280 —	11,780 —
13. Ընթացիկ ծախսեր	26,499—32	8,405—66	34,904 98
14. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր	3,701—68	3,582—76	7,284—44
15. Յետ ստացուելիք ծախսեր	13,095—47	386—05	13,481—52
Ր. Ա.	10,839,325—37	1,329,255—12	12,168,580—49

*) Բողոքուած մուրհակներից վնասները, որոնք կարող են տեղի ունենալ, ծածկելու համար յատկացրած է առանձին գումար .... 129,491 ր. 17 կ.

ՊԱՐՏՔ	Թիֆլիսում	Բագուայ բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ	148,563—31	— —	148,563—31
3. Արդիւնք 1885 թ. ի պահեստ	129,491—17	— —	129,491—17
4. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով	1,605,816 —	68,750 —	1,674,566 —
բ) ց'Պահանջ	344,260 —	71,275 —	415,535 —
գ) Ընթացիկ հաշուով հասարակ	1,007,187—96	349,469—96	1,356,657—92
» » պայմանաւոր	— —	234,452—06	234,452—06
5. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոյա հաշիւը (Loro)	2,334,178—86	— —	2,334,178—86
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	3,649,626—25	— —	3,649,626—25
6. Բաժնի հաշիւը կենտրոնական վարչութեան հետ	— —	555,082—79	555,082—79
Կենտրոնական վարչութեան հաշիւը բաժնի հետ	450,250—38	— —	450,250—38
7. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրօնների բաշխը 1882, 1883, 1884 և 1886 թ.	1,953—40	— —	1,953—40
8. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդներու, ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործառութեանց	61,854—81	10,496—30	72,351—11
9. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ	93,602—98	37,606—54	131,209—52
10. Փոխանցիկ գումարներ	12,540—25	2,122—47	14,662—72
Ր. Ա.	10,839,325—37	1,329,255—12	12,168,580—49

Дозволено цензурою, Тифлисъ 14 Августа 1887 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская ул. д. каз.